

ט' אדר תש"פ
05 מרץ 2020
סימוכין : 108126

לכבוד
מר אודי אדירי
מנכ"ל
משרד האנרגיה

שלום רב,

הנדון: קידום התייעלות אנרגטית ופרישת גז טבעי ברשויות המקומיות

סימוכין : מכתבנו – 107948 מה-24 בפברואר 2020

עדכון התכנית הלאומית להתייעלות אנרגטית:

קיבלנו בברכה את יוזמת המשרד לעדכון התכנית הלאומית להתייעלות אנרגטית, ולראשונה – למיקוד מאמץ ממשלתי במסגרת התכנית בהבנת החסמים הקיימים במגזר המוניציפאלי, ובמתן מענה הולם עבורם. אנו סבורים כי שיתוף הפעולה והאמון ההדדי בין מרכז השלטון המקומי והרשויות המקומיות לבין השלטון המרכזי, הינו תנאי חשוב ביותר להגדלת יעדי התייעלות האנרגטית לטובת הרשויות המקומיות והמשק כולו.

החסמים בפניהם ניצבות הרשויות המקומיות בבואן לקדם תהליכי התייעלות אנרגטית, ואמצעי המדיניות בהם יש לדעתנו לנקוט על מנת לקדם את התחום, דומים לחסמים ולאמצעי המדיניות הנדרשים לצורך **קידום ייצור חשמל באנרגיות מתחדשות בתחומי הרשויות המקומיות, המפורטים במכתבנו שבסימוכין - מצורף בזאת.**

להלן פירוט המרכזיים שבהם :

א. **קושי תקציבי ומימוני** – החזר ההשקעה עבור החלפת מערכות האנרגיה הקיימות במערכות יעילות אנרגטית עומדת על מספר שנים. תקופה זו ארוכה ביחס ליכולותיהן הפיננסיות של רשויות מקומיות רבות, המתמודדות ממילא עם קשיים פיננסיים לקיום פעילותן השוטפת.

ב. **עומס המלוות של הרשויות המקומיות** – נטילת ההלוואות מעמיסה על האובליגו של הרשויות המקומיות, ועלולה להשפיע על מצבן הפיננסי מול בנקים, רגולטורים ועוד.

ג. **היעדר מומחיות של כח האדם ברשויות בתחומי האנרגיה** – כח האדם המקצועי בחלק ניכר מהרשויות, כולל מספר מועט של עובדים בעלי ידע וניסיון בתחום משק האנרגיה.

ד. **מודעות חלקית** – קיום מודעות חלקית בלבד לתועלות הכלכליות הנגזרות מקידום התייעלות אנרגטית, ולדרכים האופרטיביות בהן ניתן לממש תכניות התייעלות.

ה. **פרוצדורה סבוכה** – רשויות מקומיות לא מעטות נמנעות מהגשת בקשות לתכניות מענקים, לאור הפרוצדורה הסבוכה ביותר והקשיים הלא-סבירים הכרוכים במימוש המענקים.

יש לנקוט לדעתנו באמצעים הבאים לצמצום הביקושים לאנרגיה ברשויות המקומיות:

א. **קידום מנגנונים הנותנים מענה לחסם התקציבי והמימוני** – אנו מצטרפים לכוונת המשרד, לקדם מנגנונים הנותנים מענה לחסם התקציבי והמימוני בפניו ניצבות הרשויות המקומיות.

אנו סבורים כי ככל וקידום יעדי משק האנרגיה, הן בהגדלת ייצור החשמל באנרגיות מתחדשות, והן בצמצום הביקושים, הינו יעד בעל חשיבות בעיני הממשלה, הרי שעל המדינה להקצות לכך את המשאבים הנדרשים - הן בהגדלת היקפן של תכניות תמריצים קיימות, והן בהקמת קרנות למתן הלוואות לרשויות המקומיות בריבית אפסית ובערבות מדינה, תוך הסקת מסקנות מפעילות קרנות הקיימות כיום, אך מעשית אינן פעילות.

נכון לציין את הצורך בבחינה מתמדת של שיעור ההתייעלות המושגת ברשויות המקומיות ביחס לסקטורים אחרים: אמנם בשנים הראשונות שיעור ההתייעלות האנרגטית המושגת גבוה יחסית, אך לאורך השנים השיעור ילך ויקטן. במקרה בו ייווצר קושי בהשגת שיעור התייעלות גבוה ברשויות ביחס לסקטורים אחרים, יידרש מסלול נפרד של תכניות התייעלות עבור הרשויות/ קריטריונים נפרדים לבחינת ההתייעלות ברשויות ביחס לשאר סקטורי הצריכה.

ב. **הפחתה ככל הניתן של סבך הבירוקרטיה במנגנוני התמיכה ובקרנות הלוואות.**

ג. **החרגת פרויקטים בתחום האנרגיה מעומס המלוות של הרשויות המקומיות.**

ד. **הקמת מערך יועצים במשרד האנרגיה, לסיוע לרשויות המקומיות בלימוד התחום ובלייוויין לטווחי הזמן הקצר והבינוני.**

ה. **הסכמי גג ופיתוח מואץ** – מרכז השלטון המקומי ממליץ כבר כיום לרשויות המקומיות, לדרוש במסגרת הסכמים לפיתוח מואץ עם הממשלה, שילובן של תשתיות אנרגיה חדישות כדוגמת הקמת תשתיות חשמל יעילות אנרגטית, הנחת תשתית להתקנת פאנלים סולאריים על גגות מוסדות חינוך וציבור, הקמת עמדות טעינה לרכבים חשמליים וכיו"ב. יש לקדם מהלך משותף למש"מ ולרשויות המקומיות עם משרד האנרגיה, רמ"י, משרד השיכון ומשרד האוצר, כך שהרשויות לא תפגענה מקידום תשתיות יעילות אנרגטית אלו.

במידה ולא ניתן יהיה להוציא לפועל אמצעי מדיניות כלשהו, יש להידרש לגיבוש אמצעי מדיניות חלופי תחתיו.

יש לציין, כי היעדים שהגדיר המשרד, בדמות צמצום צריכת האנרגיה הרשותית ב- 25% עד שנת 2025, ובפרט - איפוס הצריכה הרשותית עד שנת 2030 (כשהייצור על מבני ציבור וחינוך יהיה שווה לצריכת האנרגיה הרשותית), הינו לדעתנו יעד מרחיק לכת. כאמור לעיל, יש לזכור כי התוספת השולית עבור השגת אחוז נוסף של התייעלות אנרגטית, הינה יקרה יותר וקשה יותר למימוש. אנו סבורים כי יש לקבוע יעד ריאלי יותר. בכל אופן, תנאי להשיג יעדים אלו, הינו כמובן קידום תחום האנרגיה הסולארית ברשויות המקומיות, כמפורט במכתבנו שבסימוכין.

גז טבעי

גז טבעי לשימושי תעשייה, מסחר, תעסוקה ומגורים:

בתקופה האחרונה מקדם המשרד תכניות לחיבור דירות בשכונות מגורים חדשות לתשתית הגז הטבעי.

מהלך הפיכתן של שכונות מגורים ל"ירוקות" יותר הינו מבורך, אולם מבחינתנו את הנתונים עולה, כי קיים ספק גדול ביחס לכדאיות הכלכלית של חיבור תשתיות גז טבעי לדירות מגורים.

הגז הטבעי אמנם עתיד להחליף את הגפ"מ ודלקים נוספים כגון נפט וסולר, המזהמים יותר והיקרים יותר. אולם בתרחיש הנוכחי של צריכה ביתית מבוססת חשמל, הביקושים לגז טבעי צפויים להיות נמוכים, וספק אם יחזירו את ההשקעות המאסיביות הכרוכות בהקמת התשתיות, ואת עלויות התחזוקה והבטיחות (שעלויות לא להיות נמוכות) הנדרשות בשוטף, רק לאחר שנים ארוכות, אם בכלל. להבנתנו, צריכה להתרחש מהפכה של ממש בהסבת מכשירים ביתיים לשימוש בגז טבעי במקום בחשמל, על מנת שניתן יהיה לבחון מחדש את הכדאיות הכלכלית של המהלך.

לא נעמוד בדרכן של רשויות מקומיות שתבחרנה לחבר את דירות המגורים לתשתיות הגז הטבעי, ונסייע להן לבצע את המהלך באופן האופטימאלי ביותר. אולם **לדידנו, המהלך שאותו יש לבצע מבחינה משקית, הינו היערכות תשתיתית להקמת מרכזי קוגנרציה ברשויות המקומיות, שישרתו שימושי תעשייה, מסחר, תעסוקה ומגורים.**

מערכות הקוגנרציה מאפשרות כידוע השגת נצילות אופטימאלית של מקורות האנרגיה ביחס למערכות הקיימות כיום. להבנתנו, הקמת מרכזי אנרגיה בטכנולוגיית קוגנרציה תתמוך בייצור מבוזר של חשמל, בצמצום הצורך בפיתוח תשתיות הולכת והשנאת חשמל, ובצמצום הצורך בהשקעות נוספות בפיתוח תחנות כח חדשות. כן תסייע בצמצום פליטת גזי החממה וההשפעות הסביבתיות כתוצאה מייצור אנרגיה. למיטב ידיעתנו, מדינות בהן משתמשים בגז טבעי לשימוש ביתי מזה עשרות שנים, החלו לאחרונה להתנתק מחיבור ישיר לדירות מגורים, והן עוברות למרכזי אנרגיה בטכנולוגיית קוגנרציה.

אנו סבורים כי יש לנקוט בצעדים הבאים:

א. **קידום בחינת היתכנות לפריסת תשתיות גז טבעי במרחב המוניציפאלי** – נדרש להטיל על חברות החלוקה את מלאכת בחינת היתכנות הקמת מרכזי קוגנרציה במרחב העירוני בתחומן, תוך מעורבות ממשלתית ושיתוף הרשויות המקומיות. מסקנות בחינת ההיתכנות עשויות לתמוך בתכנון תשתית הגז הטבעי ברמה הלאומית, כך שתסתנכרן עם צרכי הרשויות המקומיות.

ב. **אסדרה תעריפית התומכת בפיתוח מרכזי קוגנרציה בתכניות חדשות** – האסדרה התעריפית עבור מתקני קוגנרציה שהסתיימה זה מכבר, אפשרה הקמת מתקני קוגנרציה בתשתיות קיימות. נדרשת אסדרה תעריפית ייעודית להקמת מרכזי קוגנרציה בתכניות חדשות, שמימושן נמשך תקופות ארוכות.

יצוין, כי חלף השקעה ממשלתית רחבת היקף בתכניות המתמרות חיבור דירות מגורים לגז טבעי, כדאי לדעתנו לבחון קידום תכנית תמריצים להפחתת השימוש בגז.

משאיות אשפה המונעות בגז טבעי דחוס:

לפני למעלה משנה הצהיר משרד האנרגיה על עליית מדרגה במאמץ להחדרת גז טבעי דחוס (גט"ד) לתחבורה בישראל, ובפרט לתחבורה הכבדה, עם פרסום מתן מענקים להקמתן של 37 תחנות תדלוק בגט"ד. אל המאמץ הלאומי בתחום הצטרפה עיריית חיפה, שקיבלה מענק מהמשרד להגנת הסביבה, לשם הסבת משאיות אשפה שברשותה מסולר לגז טבעי דחוס.

נקדים ונאמר, כי **טרם ביצוע מהלכים בתחום, אנו סבורים כי יש לבצע בחינה השוואתית, וכחלק מכך בחינת כדאיות כלכלית, בין משאיות אשפה חשמליות, משאיות אשפה מונעת גט"ד ומשאיות סולר, ולהציגה בפני הגורמים הרלוונטיים במשק**. לאחר שתוכח כדאיות חלופת ההנעה בגט"ד, נבקש להצביע על נקודות מפתח בקידום הסבת משאיות אשפה לגט"ד ברשויות מקומיות ברחבי הארץ, לאור תובנות עיריית חיפה:

א. **וידוא הקמתן של תחנות קבועות לתדלוק בגט"ד** - למרות זכיית חברות הדלק במענקים להקמת 37 תחנות תדלוק בגט"ד, הרי מהידוע לנו, פריסת תשתית החלוקה לתחנות הדלק מתנהלת בעצלתיים, אם בכלל. להבנתנו, תכניות הפיתוח של חברות חלוקת הגז הטבעי שהתחנות נמצאות בתחומן, מציבות את ההגעה לחלק ניכר מהתחנות בסדר עדיפות נמוך, או שאינן מטמיעות כלל את ההגעה אליהן.

בהסתמך על תובנות עיריית חיפה, הימצאותן של תחנות תדלוק קרובות לתחומי הרשויות המקומיות, הינה נקודת מפתח עבור מעבר משאיות אשפה לתדלוק באמצעות גט"ד. לולא פתרונה, הקשיים התפעוליים שהן מנת חלקה של הרשות המקומית המתבססת על תחנת תדלוק ניידת, הינם משמעותיים ביותר. לאור זאת, נדרש לקדם את פריסת רשת החלוקה, כך שיינתן מענה הולם להקמת תחנות התדלוק. במסגרת הקמת התחנות נדרש, כמובן, מתן מענה לעומסים חד פעמיים עקב התדלוק ('פיקרים').

ב. **חוסר במכוני רישוי/ מוסכים אזוריים למשאיות מונעות גט"ד** - מהמובא לידיעתנו, קיים כיום חוסר במכוני רישוי אזוריים, ובפרט במוסכים אזוריים, המקשים על התפעול היומיומי של מערך פינוי האשפה במקרים של צורך בטיפול בתקלות. להבנתנו, הכללים הרגולטוריים עבור הקמת מכוני רישוי ומוסכים אזוריים אינם מתואמים בין כלל משרדי הממשלה והרגולטורים הרלוונטיים, ונדרש להסדירם.

ג. **היעדר מדריך מובנה של כלל התהליכים הנדרשים לביצוע על ידי הרשויות המקומיות, לשם הצטיידות במשאיות מונעות בגט"ד וחוסר קוהרנטיות בין**

הרגולטורים השונים – בשנה האחרונה נתקלה עיריית חיפה בקשיים בירוקרטיים משמעותיים ביותר, ובהכוונת "לך ושוב" בין המשרדים הממשלתיים הרלוונטיים וגורמי הרגולציה הנדרשים, כשגורם אחד מספק הנחיות שונות וסותרות ממשנהו.

במקביל לקידום הנושאים המצוינים לעיל, הרי שעל מנת לאפשר הצטיידות מושכלת וראויה של רשויות במשאיות אשפה כאלו, ראוי להפיק מדריך מובנה, המתואם בין משרדי הממשלה והרגולטורים הרלוונטיים, אשר יכוון את הרשות המקומית כמעין "תרשים זרימה", באשר לשלבים אותם נדרשת הרשות המקומית לבצע וסט האישורים הנדרשים - החל משלב רכישת המשאיות, ביצוע התקנות ורישוי ייעודי עבור גט"ד, המשך בהקמה ותפעול של תחנות תדלוק בגט"ד, וכלה בתחזוקה ובתפעול השוטף.

לא נעלמים מעינינו היתרונות הקיימים במעבר לגט"ד, ובהם - הפחתת הרעש והפחתת זיהום האוויר (אם כי ראוי להבהיר, במסגרת הבחינה ההשוואתית הנ"ל, את היקף הפחתת הפליטות הקיים בגט"ד, ביחס למשאיות סולר בהן הזיהום מופחת כדוגמת euro 6.5). ואולם, הקשיים המוצגים לעיל הינם קשיים תפעוליים מהותיים, וללא פתרון, נראה כי יקשה על רשויות מקומיות רבות להטמיע את השימוש בגז טבעי בציי משאיות האשפה.

השלטון המקומי נכון לשתף פעולה עם המשרד בקידום תחומי משק האנרגיה ברשויות המקומיות – בהתייעלות אנרגטית, בבחינה מושכלת של קידום משק הגז הטבעי, בייצור חשמל באנרגיות מתחדשות ועוד. נודה לבחינתכם יחד עימנו את קידומם של נושאים אלו.

בברכה,
שלמה דולברג
מנהל כללי

העתק:

ח"כ ד"ר יובל שטייניץ - שר האנרגיה
מר חיים ביבס - ראש עיריית מודיעין מכבים רעות ויו"ר מרכז השלטון המקומי
מר שי חגיג' - ראש מועצה אזורית מרחבים ויו"ר מרכז המועצות האזוריות
מר מרדכי כהן - מנכ"ל, משרד הפנים
מר שי רינסקי - מנכ"ל, משרד הכלכלה והתעשייה
מר גיא סמט - מנכ"ל, המשרד להגנת הסביבה
מר איתן אטיה - מנכ"ל, פורום ה-15
ד"ר אסף אילת - יו"ר, רשות החשמל
ד"ר ענת לאה בונשטיין - ראש התכנית הלאומית לתחליפי דלקים, משרד רה"מ
מר יצחק בורבא - יו"ר איגוד התאגידים העירוניים ברשויות המקומיות
מנכ"לים ברשויות המקומיות
מר איתי חוטר - סמנכ"ל כלכלה, מרכז השלטון המקומי
גב' קרנית גולדווסר - יועצת ומרכזת תחום איכ"ס, מרכז השלטון המקומי
ד"ר טל גולדרט - מנהלת תכנית משא"ב, מרכז השלטון המקומי
גב' מאיה קרבטרי - מנהלת תחום סביבה וקיימות, פורום ה-15
מר עמיחי דרורי - מנהל תחום תשתיות ופיתוח עירוני, מרכז השלטון המקומי